

Assessment of motor literacy of children in elementary schools in Kamyaran

ارزیابی سواد حرکتی کودکان مدارس ابتدایی شهر کامیاران

Negar Ghaderi

M.A of Curriculum Planning, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran .

* Rafiqh Hasani

Associate Professor, Department of Educational Governance and Human Resources, Sa. C., Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Samira Aliabadi

Assistance Professor of sport management, Department of Physical Education, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Abstract

Aim: The aim of the present study was to investigate the status of motor literacy in elementary school students in Kamyaran. **Method:** The method of this descriptive survey study and The statistical population included all elementary school students in Kamyaran, 1500 people. The statistical sample was determined based on the Cochran formula, 300 people (150 girls and 150 boys), who were selected using the stratified random sampling method. The data collection tool was the Canadian Standard Assessment of Physical Literacy questionnaire developed by Langmuir et al. (2015), which included four subscales, whose validity was confirmed by experts and its reliability was calculated with Cronbach's alpha 0.87. Data analysis was performed using inferential tests of one-sample t and independent t in SPSS software.

Results: The results showed that the status of students' motor literacy in all four dimensions of "physical" (with a mean of 4.16), "psychological" (with a mean of 3.98), "social" (with a mean of 3.85), and "cognitive" (with a mean of 3.56) was significantly higher than the theoretical mean (3) and was at the "desirable" level. Also, the results showed that there was no significant difference between girls and boys in the physical, social, and cognitive dimensions ($P < 0.05$), but in the "psychological dimension" a significant difference was observed between the two genders ($P = 0.009$), which indicates a difference in attitudes, self-confidence, and internal motivations related to movement in girls and boys.

Conclusion: In general, the results highlight the need for educators and educational policymakers to pay special attention to the emotional and motivational aspects of physical education, especially in accordance with the different psychological needs of girls and boys.

Keywords: Motor Literacy, Children, Elementary Schools, Kamyaran City.

نگار قادری

کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

* رفیق حسینی

دانشیار مدیریت آموزشی، گروه حکمرانی آموزشی و سرمایه انسانی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

سمیرا علی آبادی

استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

چکیده

هدف: هدف از پژوهش حاضر، بررسی وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان ابتدایی شهر کامیاران بود. **روش:** روش انجام پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی و جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر کامیاران به تعداد ۱۵۰۰ نفر بود. نمونه آماری بر اساس فرمول کوکران، ۳۰۰ نفر (۱۵۰ دختر و ۱۵۰ پسر) تعیین شد که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه استاندارد ارزیابی کانادایی سواد بدنی توسعه یافته لانگمیر و همکاران (۲۰۱۵) بود که روایی آن توسط متخصصین تأیید و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های استنباطی تی تک‌نمونه‌ای و تی مستقل در نرم‌افزار SPSS انجام گرفت. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان در هر چهار بعد «جسمانی» (با میانگین ۴/۱۶)، «روان‌شناختی» (با میانگین ۳/۹۸)، «اجتماعی» (با میانگین ۳/۸۵) و «شناختی» (با میانگین ۳/۵۶) به‌طور معناداری بالاتر از میانگین نظری (۳) بوده و در سطح «مطلوب» قرار دارد. همچنین نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که در ابعاد جسمانی، اجتماعی و شناختی تفاوت معناداری بین دختران و پسران وجود ندارد ($P > 0.05$)، اما در «بعد روان‌شناختی» تفاوت معناداری بین دو جنس مشاهده شد ($P = 0.009$) که بیانگر تفاوت در نگرش‌ها، اعتمادبه‌نفس و انگیزش‌های درونی مرتبط با حرکت در دختران و پسران است. **نتیجه‌گیری:** به‌طورکلی نتایج، لزوم توجه ویژه مربیان و سیاست‌گذاران آموزشی به جنبه‌های عاطفی و انگیزشی تربیت‌بدنی، به‌ویژه متناسب با نیازهای روانی متفاوت دختران و پسران را برجسته می‌سازد.

واژگان کلیدی: سواد حرکتی، کودکان، مدارس ابتدایی، شهرستان کامیاران

* نویسنده مسئول E mail: hasani.rafiqh@iau.ac.ir

پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۶

دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۰

مقدمه

یکی از برنامه های درسی تربیت بدنی، سواد حرکتی است. به طور کلی سواد حرکتی تلفیقی از مهارت های بنیادین ورزشی و حرکتی است (باتاگلیا^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). این امر نقش شایانی در توجه به محیط پیرامون توسط کودک دارد و زمینه ساز تصمیم گیری های دقیق بر اساس ادراک کودک نسبت به محیط می شود. در سال های نخست دهه ۲۰۰۰ میلادی، سواد حرکتی گسترش پیدا کرده است (آلسی^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). سواد حرکتی دربردارنده مجموعه ای اصول حرکتی و مهارت های ورزشی است که در راستای ساخت زندگی سالم کاربرد دارند. در واقع سواد حرکتی نوعی توسعه دهنده مهارت های بنیادین حرکتی و ورزشی به شمار می رود که دامنه حرکت کودک را در طیف وسیعی از فعالیت های بدنی و شرایط ورزشی مهیا می کند (لیو و چن^۳، ۲۰۲۱). کودکان با بهره گیری از سواد حرکتی می توانند با اعتماد به نفس و انگیزه، فعالیت های حرکتی را کنترل نمایند. در دنیای کنونی سواد حرکتی حکایت از ظرفیت فرد برای برخورداری از زندگی سالم تعریف می گردد. سواد حرکتی با سلامت، اندازه گیری، تغییر و تحول در ارتباط است (گیو^۴ و همکاران، ۲۰۱۹). از آنجایی که ارائه کارکرد مناسب مستلزم برخورداری از شایستگی و توانایی است، سواد حرکتی اهمیت پیدا می کند. لازم به ذکر است سواد حرکتی به عنوان یک مفهوم مترادف با چارچوب های حرکتی مبنایی مورد انتقاد قرار گرفته است. مطالعات تطبیقی حاکی از آن دارند که توسعه سواد حرکتی به فعالیت در رشته های پایه اعم از دو و میدانی، ژیمناستیک، شنا، بازی های بدون ساختار شاد، فعالیت های رقابتی و ماجراجویانه نیاز دارد (کایلارس^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). سواد حرکتی مفهومی فراتر از تربیت بدنی در مدارس یا انجام فعالیت های منظم ورزشی است. سواد حرکتی می تواند از طریق استفاده از تعالیم و تربیتهایی ویژه و اتخاذ شیوه های جدید تفکر، الگوهای واقع گرایانه تری از قدرت بدنی و فعالیت بدنی را برای جمعیتی وسیع تر نوید دهد و فرصتهایی را برای تک تک افراد فراهم آورد تا به شرکت کننده هایی فعال و باانگیزه در این گونه فعالیتها تبدیل شوند در حوزه تربیت بدنی، واژه سواد حرکتی بخشی از صحبت های میان مربیان تربیت بدنی و همچنین تا حدودی نیز صحبت های میان متخصصان دیگر که در حوزه رشد (توسعه) ورزشی کار می کنند، شده است. چگونه سواد حرکتی چنین اهمیتی در زمینه آموزش و فرهنگ ورزش در این برهه از زمان به دست آورده است (سیاه منصوری، ۱۳۹۹). سواد حرکتی باید به طور فعال و از طریق طیف

¹. Battaglia

². Alesi

³. Liu & Chen

⁴. Gu

⁵. Kriellaars

وسیع‌تری از فرصت‌های مناسب حرکتی توسعه یابد و بعید به نظر می‌رسد که به طور خودبه‌خودی ارتقا یابد. همه این فرصت‌ها باید کودک محور باشد و در یک محیط حمایتی، تعاملی و دلگرم‌کننده صورت بگیرد. سواد حرکتی توسعه مهارت‌های بنیادین حرکتی و ورزشی است که به کودک اجازه می‌دهد تا با انگیزه، اعتماد به نفس و کنترل در طیف وسیعی از فعالیت‌های بدنی و ریتمیک حرکت کند و در قبال شرایط محیطی و تصمیم‌گیری دقیق که بر اساس درکش از محیط موجود به دست می‌آورد، واکنش مناسب را نشان دهد. به طور کلی این مفهوم یک معیار مناسب برای ارزیابی فعالیت حرکتی و تأثیر آن بر سلامت جسم و روان افراد است. افرادی که سواد حرکتی بیشتری دارند، آزمایای سلامتی که به وسیله فعالیت‌های حرکتی روزمره حاصل می‌شود، بیشتر بهره می‌برند. چهار جز اساسی که توسط انجمن بین‌المللی سواد بدنی برای این مفهوم معرفی شده، اساس برنامه‌های ارتقاء سطح سواد بدنی در کشورهای مختلف قرار گرفته است. سواد بدنی در کودکان باعث شرکت فعال و با اعتماد به نفس در رقابت‌ها و فعالیت‌های حرکتی می‌شود (لانگمیر و همکاران ۲۰۱۶). سواد حرکتی توانایی به‌کارگیری طیف وسیعی از مهارت‌های حرکتی بنیادین است که می‌تواند به مشارکت پایدار در ورزش و فعالیت بدنی منجر شود. کودکان دارای سواد جسمی مطلوب قادر به انجام طیف وسیعی از مهارت‌های حرکتی بنیادین مثل لی لی کردن، پریدن، دویدن، بالا رفتن و یا دارای سطح مطلوبی از آمادگی حرکتی مرتبط با مهارت مانند چابکی، تعادل و هماهنگی خواهند بود (جباری، ۱۴۰۰). شخصی که می‌تواند خیلی روان و ماهرانه حرکاتی را در یک توالی منظم (مانند روتین ژیمناستیک) یا یک رقابت ورزشی (مانند والیبال بازی کردن) اجرا کند، در طول رشد، باید حرکات‌های مقدماتی، مهارت حرکتی بنیادی و مهارت‌های ورزشی بنیادی را یاد بگیرد و در ادامه بیاموزد که آن‌ها را برای خلق الگوهای حرکتی متنوع ترکیب کند (پشابادی، ۱۳۹۹).

یادگیری و تمرین مهارت‌های حرکتی بنیادین مبنای توسعه سواد حرکتی هستند. سواد حرکتی ابزار مورد نیاز را برای کودکان در جهت توسعه موفقیت‌های ورزشی و دستیابی به سبک زندگی سالم تر فراهم می‌کند. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد بدون توسعه سواد حرکتی، کودکان و نوجوانان در زمان‌های اوقات فراغت از فعالیت‌های بدنی دور می‌شوند و سرگرمی‌ها و بازی‌های غیرفعال را انتخاب می‌کنند (اروین^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). اغلب بچه‌ها به معلمان می‌گویند که نداشتن مهارت برای بازی، دلیل اصلی اجتناب آنان از ورزش و فعالیت بدنی است. کودکانی که از نظر مهارتی و حرکتی اغلب ماهر هستند، از بازی لذت بیشتری می‌برند، این در حالی است که در سمت مخالف کودکانی که از توانایی و مهارت کمتری برخوردار هستند، فرصت کمتری برای اصلاح و توسعه

¹. Erwin

مهارت های خود دارند و به خاطر شکست و عدم موفقیت از تلاش خود دست بر می دارند و اعتماد به نفس و انگیزه آنان کاهش می یابد. برای جلوگیری از این مشکل، نیاز به توسعه و ارتقای سطح سواد حرکتی در دانش آموزان هستیم (مونتویا^۱، ۲۰۱۸).

سواد حرکتی، رشد حرکت های پایه انسان، مهارت های حرکتی بنیادی و مهارت های ورزشی بنیادی است که یک کودک را قادر به حرکت با اعتماد به نفس و کنترل در طیفی از موقعیت های فعالیت های بدنی و ورزش می سازد. برای داشتن جامعه فعال و سالم، تمامی کودکان به یک بنیان درست حرکت و مهارت های ورزشی که باید ساخته شود، نیاز دارند تا در ادامه زندگی چه با هدف سلامت و چه با هدف ورزش قهرمانی به عملکرد مطلوب آنها کمک کند (کیگان، دالی^۲، ۲۰۱۹). بنابراین، سواد حرکتی یک پایه برای عملکرد عالی در ورزش در ادامه عمر به حساب می آید، برای رشد انگیزش، فهم، ارتباط، به کارگیری و تحلیل شکل های مختلف حرکت مفید است، به اجرای حرکات با اعتماد به نفس، شایستگی و خلاقیت کمک می کند و این اطمینان را می دهد که فرد در انواع فعالیت های مختلف بدنی مشارکت مداوم خواهد داشت. برای تکمیل رشد سواد حرکتی، کودک باید در چهار محیط ذیل مهارت بنیادی را یاد بگیرد: الف- روی زمین (زمینه ای برای همه ورزش ها و فعالیت ها)؛ ب- در آب (شنا و ورزش های آبی)؛ ج- روی برف یا یخ (ورزش های زمستانی)؛ د- در هوا (حرکات آکروباتیک و ژیمناستیک). بنابراین لازم است در مدارس، با ایجاد کلاس های درس تربیت بدنی و میدان های ورزشی به ویژه در مدارس ابتدایی، زمینه رشد سواد حرکتی فراهم شود تا بنیاد رشد حرکتی و رشد ورزشی کودک محکم شود (کیگان^۳، دالی، ۲۰۱۹). بازه سنی ۶-۹ سال برای پسران و ۶-۸ سال برای دختران مرحله ای مهم برای یادگیری مهارت های بنیادین و توسعه سواد حرکتی در آنان است. در این میان معلمان و آموزگاران نقش بسیار مهمی را می توانند ایفا کنند. توسعه مهارت برای کودکان در این سن بهتر است از طریق ترکیبی از بازی های بدون ساختار در یک محیط امن با استفاده از طرح های چالش برانگیز صورت گیرد. هدف از این مرحله این است که مهارت های حرکتی بنیادی قبل از مهارت های ویژه رشته های ورزشی تمرین شوند. تشویق در مشارکت در طیف عظیمی از فعالیت های بدنی مورد نیاز است. در چارچوب مدل توسعه بلندمدت ورزشکار، توسعه سواد حرکتی بر پایه تسلط بر مهارت های حرکتی بنیادین استوار است. این مهارت های حیاتی که به اختصار «ABCs ورزشی» نامیده می شوند، چهار مولفه اصلی آمادگی جسمانی را در بر می گیرند که باید در سال های اولیه رشد کودک (مراحل آغازین مدل

¹. Montoya

². Dudley

³. Keegan

توسعه بلندمدت ورزشکار) مورد توجه قرار گیرند. این مولفه‌ها عبارت از چابکی^۱، تعادل^۲، هماهنگی^۳ و سرعت^۴ می باشند، که در این مرحله انجام می شود. اگر کودکان در یک رشته خاص مشغول فعالیت هستند، مشارکت آن ها یک یا دو بار در هفته توصیه می شود، اما شرکت در ورزش های دیگر برای توسعه مهارت های چندگانه ضروری است. یادتان باشد کودکان را هر روز تشویق به شرکت در بازی های بدون ساختار با دوستانشان کنید. حضور پدر و مادر و معلم در برنامه های تربیت بدنی مدرسه به عنوان حامی نقش بسیار انگیزاننده ای دارد. و با توجه به شناخت و اهمیت ارزیابی سواد حرکتی کودکان، مساله اصلی پژوهش این است که وضعیت سواد حرکتی کودکان مدارس ابتدایی شهر کامیاران چگونه است؟

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، توصیفی از نوع پیمایشی است. از آنجا که این مطالعه به دنبال بررسی و توصیف وضعیت موجود سواد حرکتی، نگرش‌ها و رفتارهای جامعه هدف است، روش پیمایشی برای استخراج اطلاعات مستقیم از افراد و تبیین شرایط فعلی مورد استفاده قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه کودکان و دانش‌آموزان مدارس ابتدایی (دوره اول و دوم) شهر کامیاران است. بر اساس استعلام انجام شده، تعداد کل افراد جامعه آماری برابر با ۱۵۰۰ دانش‌آموز می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه، با توجه به تعداد جامعه آماری از فرمول کوکران استفاده شد که بر این اساس تعداد ۳۰۰ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، تصادفی طبقه‌ای است. بدین صورت که نمونه‌ها به دو طبقه جنسیتی تقسیم شده و تعداد ۱۵۰ دانش‌آموز پسر و ۱۵۰ دانش‌آموز دختر انتخاب شدند.

در این پژوهش جهت سنجش سواد حرکتی دانش‌آموزان، از ابزار ارزیابی سواد بدنی کانادایی^۵ نسخه توسعه داده شده توسط لانگمویر و همکاران (۲۰۱۵) استفاده شده است. این ابزار یک پروتکل جامع و منحصر به فرد است که فراتر از سنجش صرف تناسب اندام یا مهارت حرکتی عمل کرده و با رویکردی ترکیبی، طیف وسیعی از مهارت‌ها و توانایی‌های مرتبط با سواد بدنی کودک را ارزیابی می‌کند.

این ابزار دارای ۴ مؤلفه اصلی است که مجموع نمرات آن‌ها سطح کلی سواد بدنی را مشخص می‌کند. ساختار این مؤلفه‌ها عبارت است از:

^۱. Agility

^۲. Balance

^۳. Coordination

^۴. Speed

^۵. Canadian Assessment of Physical Literacy(CAPL)

۱. رفتار حرکتی روزانه^۱

این بخش به ارزیابی میزان فعالیت واقعی و رفتارهای کم‌تحرک کودک می‌پردازد و شامل دو جنبه است:

- **فعالیت بدنی:** سنجش ادراک کودک از میزان درگیر شدن در فعالیت‌های روزانه با شدت متوسط تا شدید (حداقل ۶۰ دقیقه در روز). این بخش به طور غیرمستقیم توسط سؤال ۱۹ پرسشنامه سنجیده می‌شود.
- **رفتار کم‌تحرک^۲:** ثبت ساعات تماشای تلویزیون و نشستن جلوی نمایشگرها در روزهای عادی و تعطیل. این بخش از طریق سؤالات ۱۵، ۱۶، ۱۷ و ۱۸ مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، زیرا زمان نشستن طولانی رابطه معکوس با سلامتی دارد.
- **سهم نمره:** ۳۲ امتیاز از کل نمره.

۲. شایستگی جسمانی^۳

این بخش توانایی حرکتی فرد برای مشارکت مؤثر در فعالیت‌ها را می‌سنجد و عملی‌ترین بخش آزمون است. ارزیابی از طریق «آزمون عبور از موانع» انجام می‌شود که مهارت‌های حرکتی و چابکی را در سه دسته زیر اندازه می‌گیرد:

- **الف) مهارت‌های حرکتی بنیادین:** شامل پریدن، سرخوردن، گرفتن، پرتاب کردن و لی‌لی کردن.
- **ب) مهارت‌های ترکیبی:** شامل تعادل، پایداری مرکز ثقل، هماهنگی، توازن و دقت.
- **ج) ترکیب بین اندامی:** شامل هماهنگی چشم و دست، حرکات ریتمیک، و توانایی افزایش و کاهش شتاب.
- **سهم نمره:** ۳۲ امتیاز از کل نمره.

۳. دانش و درک

این مقیاس میزان شناخت شناختی کودک را می‌سنجد. ارزیابی شامل موارد زیر است:

- آگاهی از فواید ورزش و آمادگی جسمانی.
- دانش در مورد روش‌های بهبود مهارت‌های حرکتی.
- درک مفهوم سلامتی.
- استفاده از تجهیزات ایمنی در حین ورزش.

^۱.Daily Physical Activity Behavior

^۲.Sedentary Behavior

^۳. Physical Competence

- فلسفه: این بخش نشان می‌دهد که کودک چگونه از دانش خود برای انتخاب سبک زندگی فعال و سالم استفاده می‌کند.

- سهم نمره: ۱۸ امتیاز از کل نمره.

۴. انگیزش و اعتماد به نفس

این مؤلفه جنبه‌های روان‌شناختی سواد بدنی را از طریق پرسشنامه ویژه ارزیابی می‌کند و شامل موارد زیر است:

- ادراک کودک از مزایا و معایب فعالیت بدنی.
- احساس کفایت و حمایت شدن در فعالیت‌ها.
- ادراک کودک از موفقیت خود در فعالیت‌های بدنی.
- سهم نمره: ۱۸ امتیاز از کل نمره.

سیستم نمره‌دهی ابزار ارزیابی سواد بدنی کانادایی بر مبنای ۱۰۰ امتیاز تنظیم شده است که شامل ۳۲ امتیاز برای شایستگی جسمانی، ۳۲ امتیاز برای رفتار حرکتی روزانه، ۱۸ امتیاز برای دانش و آگاهی و ۱۸ امتیاز برای انگیزش و اعتماد به نفس می‌باشد؛ هدف از این ساختار، تبدیل نمرات کمی به تفسیر کیفی جهت ارائه بازخورد دقیق از پیشرفت کودک است. خصوصیات روان‌سنجی این ابزار در ایران نیز تایید شده است، به گونه‌ای که روایی صوری و محتوایی آن توسط ۸ متخصص بررسی، روایی سازه با تحلیل عاملی تأییدی در یک مدل ۴ عاملی احراز، و پایایی آن با ضریب آلفای کرانباخ ۰/۸۷ محاسبه گردیده که نشان‌دهنده اعتبار و اطمینان بالای ابزار است.

پس از جمع‌آوری اطلاعات داده‌ها از نرم افزار مجموعه آماری spss استفاده شده است و برای آزمون سوالات این پژوهش از تحلیل آمار توصیفی از جمله فراوانی و درصد و نمودار و جدول و نیز آزمون‌های تی تک نمونه‌ای و تی مستقل استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول (۱) ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش شامل جنسیت، سن، پایه تحصیلی و نوع مدرسه بررسی شده و نتایج ارائه شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه آماری

ویژگی	گروه	فراوانی	درصد
جنسیت	پسر	۹۲	٪ ۶۱/۳
	دختر	۵۸	٪ ۳۸/۷
	۷ سال	۱۰	٪ ۶/۷
سن	۸ ساله	۴۶	٪ ۳۰/۷
	۹ ساله	۴۴	٪ ۲۹/۳
	۱۰ ساله	۲۶	٪ ۱۷/۳
	۱۱ ساله	۱۹	٪ ۱۲/۷
	۱۲ ساله	۴	٪ ۲/۷
	۱۳ ساله	۱	٪ ۰/۷
	کلاس اول	۱۱	٪ ۷/۳
پایه تحصیلی	کلاس دوم	۴۵	٪ ۳۰/۰
	کلاس سوم	۴۲	٪ ۲۸/۰
	کلاس چهارم	۳۰	٪ ۲۰/۰
	کلاس پنجم	۱۹	٪ ۱۲/۷
	کلاس ششم	۳	٪ ۲/۰
نوع مدرسه	دولتی	۱۳۹	٪ ۹۲/۷
	غیردولتی	۱۱	٪ ۷/۳
کل		۱۵۰	٪ ۱۰۰/۰

براساس جدول (۱) توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه‌های شرکت‌کننده در پژوهش را نشان می‌دهد. همانطور که جدول نشان می‌دهد، بیشتر شرکت‌کنندگان در پژوهش پسر (٪ ۶۱/۳) بودند، بیشتر شرکت‌کنندگان در گروه سنی ۸ سال (٪ ۳۰/۷) بودند، بیشتر شرکت‌کنندگان در پژوهش در پایه تحصیلی دوم مشغول به تحصیل بودند (٪ ۳۰/۰) و بیشتر شرکت‌کنندگان در پژوهش در مدارس دولتی مشغول به تحصیل بودند (٪ ۹۲/۷). در ادامه آماره توصیفی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

در جدول (۲) میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی سواد حرکتی و خرده مقیاس های آن

متغیر	خرده مقیاس ها	حداقل مقدار	حداکثر مقدار	میانگین	انحراف- معیار	چولگی	کشیدگی
	حوزه جسمانی	۱	۵	۴/۱۶۷	۰/۵۲۵	-۰/۹۹۹	۰/۹۳۴
سواد	حوزه روان شناختی	۱	۵	۳/۹۸۵	۰/۵۸۶	-۰/۹۳۸	۰/۳۷۴
حرکتی	حوزه اجتماعی	۱	۵	۳/۸۵۱	۰/۷۰۱	-۰/۵۶۳	-۰/۴۴۰
	حوزه شناختی	۱	۵	۳/۵۶۷	۰/۶۱۹	۰/۱۱۰	-۰/۹۳۰
	نمره کل سواد حرکتی	۱	۵	۳/۸۹۱	۰/۴۵۵	-۰/۳۷۰	-۰/۷۷۷

جدول (۲) آمار توصیفی سواد حرکتی و خرده مقیاس های آن را نشان می دهد. بر اساس این جدول، بیشترین میانگین به خرده مقیاس حوزه جسمانی ($M=4/167$, $SD=0/525$) اختصاص دارد و کمترین میانگین به حوزه شناختی ($M=3/567$, $SD=0/619$) اختصاص دارد. میانگین کل سواد حرکتی دانش آموزان ۳/۸۹۱ با انحراف- استاندارد ۰/۴۵۵ است. همچنین نتایج چولگی و کشیدگی نیز برای بررسی وضعیت توزیع داده ها در این جدول ارائه شده که نتایج نشان می دهد که چون آماره چولگی و کشیدگی در هر چهار خرده مقیاس سواد حرکتی شامل حوزه جسمانی، روان شناختی، اجتماعی و شناختی و همچنین نمره کل سواد حرکتی در بازه ۲ و -۲ قرار دارند، بنابراین می توان گفت که توزیع داده ها نرمال است. ولی برای بررسی های بیشتر و دقیق تر از آزمون کولموگروف- اسمیرنف نیز استفاده شده که در ادامه بررسی شده است.

پیش از آزمون فرضیه های پژوهش و انتخاب نوع آزمون، ابتدا باید وضعیت توزیع داده ها از لحاظ نرمال یا غیرنرمال بودن مشخص شود تا بین آزمون های پارامتریک و ناپارامتریک انتخاب صورت گیرد. بدین منظور، از آزمون کولموگروف- اسمیرنف استفاده شد که در صورتی که سطح معنی داری در این آزمون برای متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۰۵ به دست آید ($P>0/05$)، گفته می شود که توزیع داده ها نرمال است و برعکس. نتایج این آزمون در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف

متغیر	خرده مقیاس ها	آماره کولموگروف-اسمیرنف	سطح معنی داری
سواد حرکتی	حوزه جسمانی	۰/۱۹۷	۰/۰۵۴
	حوزه روان شناختی	۰/۱۶۶	۰/۰۶۱
	حوزه اجتماعی	۰/۱۶۸	۰/۰۶۸
	حوزه شناختی	۰/۱۷۰	۰/۰۶۵
نمره کل سواد حرکتی		۰/۱۷۶	۰/۰۵۹

همانطور که جدول (۳) نشان می دهد، سطح معنی داری برای متغیر سواد حرکتی و چهار خرده مقیاس آن بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده و لذا داده ها از توزیع نرمال برخوردار می باشند و برای تحلیل و پاسخ به سوالات تحقیق از آزمون های پارامتریک استفاده شده است.

وضعیت سواد حرکتی در بعد جسمانی روزانه دانش آموزان مدارس ابتدایی چگونه است؟

برای پاسخ به سوال اول پژوهش از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است که نتایج در جدول (۴) ارائه شده است. مقدار آزمون در این آزمون ۳ در نظر گرفته شده است.

جدول ۴. نتایج وضعیت سواد حرکتی دانش آموزان مدارس ابتدایی در بعد جسمانی

شاخص ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار آزمون t	سطح معنی داری
عملکرد خوب در پرش با یک پا	۴/۷۰۰	۰/۶۷۳	۳۰/۹۳۴	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در اکسیت سواری	۴/۳۴۰	۰/۹۰۳	۱۸/۱۶۲	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در پرتاب از بالای شانه	۴/۴۴۶	۰/۸۹۳	۱۹/۸۲۰	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در دویدن درازمدت و بدون خستگی	۴/۲۶۰	۰/۹۴۴	۱۶/۳۴۲	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در آویزان شدن طولانی مدت و بدون خستگی	۴/۱۷۳	۱/۰۱۴	۱۴/۱۵۸	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در طناب بازی	۴/۱۲۶	۰/۹۷۸	۱۴/۱۰۵	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در صاف ایستادن و حفظ تعادل	۳/۹۹۳	۱/۱۰۸	۱۰/۹۷۸	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در لمس انگشتان پا با استفاده از انگشتان دست بدون خم شدن (انعطاف پذیری)	۳/۹۸۰	۱/۱۴۹	۱۰/۴۴۰	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در جاخالی دادن و دویدن	۳/۹۷۳	۱/۰۶۱	۱۱/۲۳۰	$P < ۰/۰۰۱$
داشتن ماهیچه های قوی	۳/۹۴۰	۱/۱۴۲	۱۰/۰۷۷	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در دویدن به صورت مستقیم	۴/۰۷۳	۱/۰۸۷	۱۲/۰۸۹	$P < ۰/۰۰۱$
عملکرد خوب در دویدن با سرعت	۳/۹۳۳	۱/۳۳۴	۸/۵۶۶	$P < ۰/۰۰۱$

در جدول (۴) نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی بررسی سواد حرکتی دانش‌آموزان در بعد جسمانی ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین به دست آمده برای هر ۱۲ شاخص تعیین شده برای بعد جسمانی سواد حرکتی بیشتر از مقدار آزمون (۳) است، بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که وضعیت سواد حرکتی در بعد جسمانی روزانه دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در حد مطلوب قرار دارد. همچنین با توجه به مقدار t مشاهده شده و سطح معنی‌داری ($P < 0/01$) می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت میانگین مشاهده شده با میانگین مورد انتظار معنادار بوده است. به عبارت دیگر وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی از لحاظ بعد جسمانی روزانه مطلوب می‌باشد.

وضعیت سواد حرکتی در بعد روان‌شناختی روزانه دانش‌آموزان مدارس ابتدایی چگونه است؟

برای پاسخ به سوال دوم پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است که نتایج در جدول (۵) ارائه شده است. مقدار آزمون در این آزمون ۳ در نظر گرفته شده است.

جدول ۵. نتایج وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در بعد روان‌شناختی

شاخص‌ها	میانگین	انحراف -	مقدار آزمون = ۳	معنی -
	معیار	t	سطح	داری
فعال بودن و آماده بودن برای ورزش	۳/۹۴۰	۱/۱۴۸	۱۰/۰۲۶	$P < 0/001$
کنترل ناراحتی در صورت نرسیدن به هدف	۳/۸۸۶	۱/۲۶۱	۸/۶۰۹	$P < 0/001$
حس خوب در قدم‌زنی و کسب آرامش با رفتن به بالای تپه	۳/۹۹۳	۱/۰۱۹	۱۱/۹۲۸	$P < 0/001$
حس خوب در مورد توانایی بدنی خود	۴/۱۰۰	۰/۹۶۰	۱۴/۰۲۴	$P < 0/001$
داشتن اعتماد به نفس در انجام فعالیت‌های جدید بدنی	۳/۹۷۳	۱/۰۵۵	۱۱/۲۹۸	$P < 0/001$
فعال بودن در بسیاری از کارها و لذت‌بری از آن	۴/۰۴۶	۱/۱۱۳	۱۱/۵۱۴	$P < 0/001$
رفتن به مکان‌های مورد علاقه و گذراندن اوقات فراغت	۳/۹۶۰	۱/۱۰۴	۱۰/۶۴۵	$P < 0/001$

در جدول (۵) نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی بررسی سواد حرکتی دانش‌آموزان در بعد روان‌شناختی ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین به دست آمده برای هر ۷ شاخص تعیین شده برای بعد روان‌شناختی سواد حرکتی بیشتر از مقدار آزمون (۳) است، بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که وضعیت سواد حرکتی در بعد

روان‌شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در حد مطلوب قرار دارد. همچنین با توجه به مقدار t مشاهده شده و سطح معنی‌داری ($P < 0/01$) می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت میانگین مشاهده شده با میانگین مورد انتظار معنادار بوده است. به عبارت دیگر وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی از لحاظ بعد روان‌شناختی مطلوب می‌باشد.

وضعیت سواد حرکتی در بعد اجتماعی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی چگونه است؟

برای پاسخ به سوال سوم پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است که نتایج در جدول (۶) ارائه شده است. مقدار آزمون در این آزمون ۳ در نظر گرفته شده است.

جدول ۶. نتایج وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در بعد اجتماعی

شاخص‌ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار آزمون = ۳	t	سطح معنی‌داری
دوستی با تیم مقابل حتی پس از باخت	۳/۸۴۰	۱/۱۹۳	۸/۶۲۲	$P < 0/001$	
تمایل به دعوت بچه‌های دیگر برای بازی	۳/۷۹۳	۱/۱۱۹	۸/۶۸۳	$P < 0/001$	
تمایل به همکاری با دیگر بچه‌ها	۳/۹۰۰	۱/۱۸۰	۹/۳۴۱	$P < 0/001$	
تمایل به یادگیری مسائل جدید از بچه‌های دیگر در بازی	۳/۸۷۳	۱/۲۱۶	۸/۷۹۱	$P < 0/001$	

در جدول (۶) نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی بررسی سواد حرکتی دانش‌آموزان در بعد اجتماعی ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین به دست آمده برای هر ۴ شاخص تعیین شده برای بعد اجتماعی سواد حرکتی بیشتر از مقدار آزمون (۳) است، بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که وضعیت سواد حرکتی در بعد اجتماعی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در حد مطلوب قرار دارد. همچنین با توجه به مقدار t مشاهده شده و سطح معنی‌داری ($P < 0/01$) می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت میانگین مشاهده شده با میانگین مورد انتظار معنادار بوده است. به عبارت دیگر وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی از لحاظ بعد اجتماعی مطلوب می‌باشد.

وضعیت سواد حرکتی در بعد شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی چگونه است؟

برای پاسخ به سوال چهارم پژوهش از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است که نتایج در جدول (۷) ارائه شده است. مقدار آزمون در این آزمون ۳ در نظر گرفته شده است.

جدول ۷. نتایج وضعیت سواد حرکتی دانش آموزان مدارس ابتدایی در بعد شناختی

شاخص‌ها	میانگین	انحراف -	مقدار آزمون=۳	ت	سطح معنی -	داری
توانایی برای سوارکاری	۳/۲۱۳	۱/۴۵۹	۱/۷۹۱	۰/۰۷۵		
خوب دانستن فعالیت جسمانی برای خود	۳/۴۲۶	۱/۳۵۲	۳/۸۶۳	$P < ۰/۰۰۱$		
آگاهی نسبت به عدم موج سواری در استخر	۳/۶۰۶	۱/۱۹۷	۶/۲۰۳	$P < ۰/۰۰۱$		
پرداخت به فعالیت‌های جسمانی دیگر در صورت عدم امکان	۳/۵۲۶	۱/۲۴۰	۵/۱۹۹	$P < ۰/۰۰۱$		
فعالیت‌های جسمانی مورد علاقه						
تفکر به راه‌های صعود به قله	۳/۶۴۰	۱/۲۶۵	۶/۱۹۵	$P < ۰/۰۰۱$		
برنامه‌ریزی در انجام فعالیت‌های ورزشی	۳/۶۶۰	۱/۲۴۶	۶/۴۸۳	$P < ۰/۰۰۱$		
تفکر به ایمنی در هنگام ورزش (شنا کردن)	۳/۹۰۰	۱/۳۶۹	۸/۰۴۸	$P < ۰/۰۰۱$		

در جدول (۷) نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی سواد حرکتی دانش‌آموزان در بعد شناختی ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین به دست آمده برای هر ۷ شاخص تعیین شده برای بعد شناختی سواد حرکتی بیشتر از مقدار آزمون (۳) است، بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که وضعیت سواد حرکتی در بعد شناختی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در حد مطلوب قرار دارد. همچنین با توجه به مقدار t مشاهده شده و سطح معنی - داری ($P < ۰/۰۱$) می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت میانگین مشاهده شده با میانگین مورد انتظار به جز در شاخص اول ($P > ۰/۰۵$) معنادار بوده است. به عبارت دیگر وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی از لحاظ بعد شناختی مطلوب می‌باشد. در ادامه وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان به صورت کلی در چهار بعد بررسی شده که نتایج در جدول (۸) ارائه شده است.

جدول ۸. نتایج مقایسه وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در بعد شناختی

متغیر	شاخص‌ها	میانگین	انحراف معیار	مقدار آزمون t	سطح معنی‌داری
سواد حرکتی	جسمانی	۴/۱۶۱	۰/۵۲۵	۲۷/۰۹۸	$P < ۰/۰۰۱$
	روان‌شناختی	۴/۹۸۵	۰/۵۸۶	۲۰/۵۸۴	$P < ۰/۰۰۱$
	اجتماعی	۳/۸۵۱	۰/۷۰۱	۱۴/۸۶۳	$P < ۰/۰۰۱$
	بعد شناختی	۳/۵۶۷	۰/۶۱۹	۱۱/۲۱۴	$P < ۰/۰۰۱$

در جدول (۸) نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی بررسی سواد حرکتی دانش‌آموزان در چهار بعد جسمانی، روان‌شناختی، اجتماعی و شناختی ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که میانگین به دست آمده برای هر ۴ بعد تعیین شده برای سواد حرکتی بیشتر از مقدار آزمون (۳) است، بنابراین می‌توان به این نتیجه رسید که وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در حد مطلوب قرار دارد. همچنین با توجه به مقدار t مشاهده شده و سطح معنی‌داری ($P < ۰/۰۱$) می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت میانگین مشاهده شده با میانگین مورد انتظار معنادار بوده است. به عبارت دیگر وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی مطلوب می‌باشد.

آیا بین وضعیت سواد حرکتی در ابعاد ۴ گانه بین دانش‌آموزان دختر و پسر مدارس ابتدایی تفاوت وجود دارد؟

برای بررسی وضعیت سواد حرکتی در ابعاد چهار گانه بین دانش‌آموزان دختر و پسر مدارس ابتدایی از آزمون t مستقل استفاده شده که نتایج آن در (۹) ارائه شده است.

جدول ۹. نتایج مقایسه وضعیت سواد حرکتی بر اساس جنسیت

بعد	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین خطای استاندارد
جسمانی	پسر	۹۲	۴/۱۰۴	۰/۵۳۳	۰/۰۵۵
	دختر	۵۸	۴/۲۵۲	۰/۵۰۱	۰/۰۶۵
روان‌شناختی	پسر	۹۲	۳/۸۸۶	۰/۶۳۵	۰/۰۶۶
	دختر	۵۸	۴/۱۴۲	۰/۴۶۱	۰/۰۶۰
اجتماعی	پسر	۹۲	۳/۷۷۹	۰/۷۴۶	۰/۰۷۷
	دختر	۵۸	۳/۹۶۵	۰/۶۱۳	۰/۰۸۰
شناختی	پسر	۹۲	۳/۵۴۵	۰/۵۹۴	۰/۰۶۲
	دختر	۵۸	۳/۶۰۳	۰/۶۶۱	۰/۰۸۶

جدول ۱۰. نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه سواد حرکتی بر اساس جنسیت

متغیر	آزمون لون برای بررسی برابری واریانس‌ها	آزمون t برای بررسی برابری میانگین‌ها				
سواد حرکتی	F	سطح معنی - t	درجه آزادی	اختلاف میانگین	اختلاف استاندارد	خطای سطح معنی - داری
جسمانی	۱/۳۴۵	۰/۲۴۸	۱۶۸	-۰/۱۴۸	۰/۰۸۷	۰/۰۹۱
روان‌شناختی	۷/۰۷۳	۰/۰۰۹	۱۴۵/۰۲۶	-۰/۲۵۶	۰/۰۸۹	۰/۰۰۵
اجتماعی	۲/۷۵۵	۰/۰۹۹	۰/۱۴۸	-۰/۱۸۵	۰/۱۱۷	۰/۱۱۵
شناختی	۰/۸۵۰	۰/۳۵۸	۰/۱۴۸	-۰/۰۵۸	۰/۱۰۴	۰/۵۷۶

در جدول (۹) آماره توصیفی مربوط به آزمون t مستقل ارائه شده است و در جدول (۱۰) نتایج آزمون t مستقل گزارش شده است. بر اساس این جداول، آزمون لون در سه بعد جسمانی، اجتماعی و شناختی معنی‌دار نیست، بنابراین سطر اول آزمون t مستقل در این ابعاد گزارش شده است. چون سطح معنی‌داری برای آزمون t مستقل در این سه بعد شامل جسمانی ($P=0/091$ ، $P>0/05$)، بعد اجتماعی ($P=0/115$ ، $P>0/05$) و بعد شناختی ($P=0/576$ ، $P>0/05$)، بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده، بنابراین می‌توان گفت که بین سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در سه بعد جسمانی، اجتماعی و شناختی تفاوت وجود ندارد ($P<0/05$). اما بررسی جدول نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری برای بعد روان‌شناختی ($P=0/009$ ، $P<0/05$)، کمتر از ۰/۰۵ به دست آمده و بنابراین می‌توان گفت که سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در بعد روان‌شناختی در بین دانش‌آموزان دختر و پسر متفاوت است ($P<0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، بررسی وضعیت سواد حرکتی کودکان مدارس ابتدایی شهر کامیاران بود. نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر نشان داد که وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر کامیاران در «بعد جسمانی» در سطح مطلوبی قرار دارد که این امر بیانگر توانایی بالای آنان در اجرای مهارت‌های بنیادین، قدرت عضلانی و هماهنگی عصبی-عضلانی است. در بررسی تطبیقی، این یافته با نتایج مطالعات ولدی و حمیدی (۱۳۹۹)، لانگمور و همکاران (۲۰۱۸)، گونل و همکاران (۲۰۱۸) و اُزکور (۲۰۲۰) که اغلب سطوح نامناسبی از سواد حرکتی را

گزارش کرده یا بر محدودیت‌های ابزاری و مداخله‌ای تأکید داشته‌اند، ناهمسو است؛ اما با مبانی نظری پژوهش‌های جباری (۱۴۰۰) و صالح طریق و فخاریان (۱۳۹۹) که بر نقش بستر آموزشی مناسب تأکید دارند، همخوانی دارد. در تبیین چرایی این وضعیت مطلوب می‌توان استدلال کرد که سواد جسمانی ترکیبی از «دانش رویه‌ای» و «دانش اظهاری» است و همان‌طور که لاندول^۱ (۲۰۱۵) اشاره می‌کند، دانش‌آموزان مورد مطالعه توانسته‌اند فراتر از اجرای مکانیکی، مهارت‌های خود را در شرایط واقعی و زمان و مکان مناسب به کار گیرند. به نظر می‌رسد برنامه‌های آموزشی و محیطی در جامعه مورد مطالعه، فرصت‌های یادگیری فردمحور و تعامل با محیط را به گونه‌ای فراهم کرده‌اند که دانش‌آموزان با کسب اعتمادبه‌نفس و شایستگی بدنی (رادمهر و شهبازی، ۱۳۹۹)، به سطح مطلوبی از آمادگی برای مشارکت در سبک زندگی فعال دست یابند.

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها در پاسخ به سوال دوم پژوهش نشان داد که وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر کامیاران در «بعد روان‌شناختی» در سطح مطلوبی قرار دارد؛ بدین معنا که این دانش‌آموزان از انگیزه، اعتمادبه‌نفس و نگرش مثبتی نسبت به فعالیت بدنی برخوردارند. در بررسی تطبیقی، این یافته با نتایج پژوهش‌های رادمهر و شهبازی (۱۳۹۹) و سام و همکاران (۲۰۱۸) که بر ارتباط مستقیم سواد حرکتی با اعتمادبه‌نفس و خودکارآمدی تأکید دارند، و همچنین با یافته‌های میرعالی و همکاران (۱۳۹۸) که به بررسی ساختاری این عوامل پرداخته‌اند، همسو است. همچنین با دیدگاه محمدزاده و همکاران (۱۴۰۰) که ابعاد روان‌شناختی را جزئی لاینفک از مدل مفهومی سواد بدنی می‌دانند، مطابقت دارد. با این حال، این نتیجه با یافته‌های پژوهش اُزکور (۲۰۲۰) که گزارش داد ۶۸ درصد کودکان از سطح نامناسبی در سواد حرکتی (به‌ویژه در ابعاد انگیزشی و درکی) برخوردارند، ناهمسو می‌باشد که این تفاوت می‌تواند ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، سیستم‌های آموزشی و ابزارهای سنجش در جوامع مختلف باشد. در تبیین چرایی مطلوبیت بعد روان‌شناختی در آزمودنی‌های این پژوهش، می‌توان استدلال کرد که دوران کودکی (۷ تا ۱۲ سال) حساس‌ترین زمان برای شکل‌گیری خودپنداره و نگرش‌های فرد نسبت به بدن خویش است. همان‌طور که کیگان و همکاران (۲۰۱۹) اشاره می‌کنند، حیطه روان‌شناختی سواد حرکتی فراتر از صرفاً حرکت کردن است و بر احساسات، هیجان‌ها و خودتنظیمی در حین فعالیت تمرکز دارد. به نظر می‌رسد دانش‌آموزان مورد مطالعه توانسته‌اند چرخه‌ای مثبت از «شایستگی حرکتی» و «اعتمادبه‌نفس» را تجربه کنند؛ زیرا طبق دیدگاه ژوربالا^۲ (۲۰۱۵)، زمانی که کودک در اجرای مهارت‌های بنیادین احساس تسلط کند، اعتمادبه‌نفس او افزایش یافته و این امر منجر به انگیزش بیشتر برای مشارکت مداوم در

^۱ . Lundvall

^۲ . Jurbala

فعالیت‌ها می‌شود. وجود این سطح مطلوب نشان‌دهنده آن است که محیط آموزشی و تربیتی این دانش‌آموزان توانسته است حس لذت، کنترل بر بدن و کاهش اضطراب ناشی از شکست را در آن‌ها نهادینه کند، که این امر زیربنای اصلی برای داشتن سبک زندگی فعال و سلامت‌محور در بزرگسالی خواهد بود.

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها در پاسخ به سوال سوم پژوهش نشان داد که وضعیت سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی شهر کامیاران در «بعد اجتماعی» در سطح مطلوبی قرار دارد؛ که این امر حاکی از توانایی بالای آنان در برقراری ارتباط، همکاری تیمی و رعایت بازی جوانمردانه است. در بررسی تطبیقی، این یافته با نتایج پژوهش سام و همکاران (۲۰۱۸) که نشان دادند سواد حرکتی تأثیر قدرتمندی بر برقراری ارتباط با دیگران و اعتماد به نفس اجتماعی دارد، و همچنین با دیدگاه محمدزاده و همکاران (۱۴۰۰) که ابعاد رفتاری و اجتماعی را بخش مهمی از مدل مفهومی سواد بدنی و سلامت جامعه می‌دانند، همسو است. علاوه بر این، با نتایج جباری (۱۴۰۰) که بر ضرورت ایجاد محیطی «تعاملی» و «حمایتی» برای توسعه سواد حرکتی تأکید دارد، همخوانی دارد. با این حال، این نتیجه با یافته‌های کلی پژوهش اُزکور (۲۰۲۰) که سطح نامناسبی از سواد حرکتی را در اکثریت شرکت‌کنندگان گزارش کرده بود، ناهمسو می‌باشد؛ که این تفاوت می‌تواند ناشی از تفاوت در بسترهای فرهنگی و تربیتی حاکم بر مدارس جامعه مورد مطالعه باشد. در تبیین چرایی مطلوبیت وضعیت بعد اجتماعی در آزمودنی‌های این پژوهش، می‌توان استدلال کرد که فعالیت بدنی و ورزش، بستری طبیعی و قدرتمند برای «جامعه‌پذیری» کودکان فراهم می‌کند. همان‌طور که کیگان و همکاران (۲۰۱۹) اشاره می‌کنند، حیطه اجتماعی سواد حرکتی شامل عناصر کلیدی همچون همکاری، اخلاق و رهبری است؛ به نظر می‌رسد دانش‌آموزان مورد مطالعه در بستر بازی‌های گروهی یاد گرفته‌اند که چگونه با پیروزی و شکست کنار بیایند و به هم‌تیمی‌ها و رقبای خود احترام بگذارند. همچنین بر اساس دیدگاه تالبوت^۱ (۲۰۰۹)، حرکت به عنوان منبعی برای «ارتباطات بین‌فردی» عمل می‌کند؛ بنابراین سطح مطلوب مشاهده شده نشان می‌دهد که دانش‌آموزان توانسته‌اند از طریق فعالیت بدنی، مهارت‌های کلامی و غیرکلامی خود را توسعه داده و با دعوت از دیگران برای بازی و مشارکت فعال، حس تعلق و روحیه تیمی را در خود تقویت کنند که این امر نشان‌دهنده گذار موفق آن‌ها از فعالیت انفرادی به مشارکت اجتماعی مؤثر است.

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها در پاسخ به سوال چهارم پژوهش نشان داد که «بعد شناختی» سواد حرکتی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی در سطح مطلوبی قرار دارد. اگرچه مقایسه دقیق این یافته با ادبیات پژوهش به

^۱. Talbot

دلیل تعدد عوامل دخیل دشوار است، اما این نتیجه با یافته‌های دهقان‌زاده همدان (۱۴۰۱) همسو می‌باشد. همچنین این یافته با نتایج پژوهش میرعالی و همکاران (۱۳۹۸) که نشان دادند «دانش نظری» تنها مؤلفه‌ای بود که قابلیت پیش‌بینی فعالیت بدنی را داشت، و پژوهش صالح طریق و فخاریان (۱۳۹۹) که بر نقش تمرینات سواد حرکتی در تقویت «یادگیری‌های شناختی» و پیشرفت تحصیلی تأکید داشتند، همخوانی دارد. علاوه بر این، مطلوبیت بعد شناختی با مدل‌های نظری محمدزاده و همکاران (۱۴۰۰) و رادمهر و شهبازی (۱۳۹۹) که آگاهی و درک را از ارکان اصلی سواد بدنی می‌دانند، و همچنین با مدل ارزیابی سواد حرکتی کانادا (فرانسیس و همکاران، ۲۰۱۶؛ لانگمور و همکاران، ۲۰۱۵) که مؤلفه «دانش و درک» را جزء جدایی‌ناپذیر سواد حرکتی معرفی کرده‌اند، مطابقت دارد. با این حال، این نتیجه با یافته‌های کلی اُزکور (۲۰۲۰) که سطح سواد حرکتی را در اکثر کودکان نامناسب گزارش کرده بود، ناهمسو است که احتمالاً ناشی از تفاوت در سیستم‌های آموزشی و توجه به مبانی نظری تربیت بدنی در جوامع مختلف است. در تبیین مطلوبیت سطح شناختی سواد حرکتی در این پژوهش، می‌توان گفت که حیطه شناختی بر رشد دانش و درک «چگونگی» و «چرایی» حرکت تمرکز دارد. بر اساس دیدگاه کیگان و همکاران (۲۰۱۹)، این بعد شامل عناصر حیاتی مانند دانش محتوا، آگاهی از ایمنی و خطر، قوانین، استدلال و استراتژی است. وضعیت مطلوب مشاهده شده نشان می‌دهد که دانش‌آموزان مورد مطالعه فراتر از انجام صرف حرکات، به سطح بالاتری از آگاهی دست یافته‌اند؛ به طوری که قادرند درک کنند چرا یک فعالیت برای سلامتی آن‌ها مفید است، چگونه باید ایمنی را (مثلاً در شنا یا کوهنوردی) رعایت کنند و برای انجام فعالیت‌های خود برنامه‌ریزی داشته باشند. همچنین همان‌طور که منظری توکلی و همکاران (۱۴۰۰) اشاره کرده‌اند، احتمالاً مشارکت در بازی‌های بومی و فعالیت‌های کلاسی ساختارمند، بستر لازم برای رشد شناختی کودکان ۸ تا ۱۲ ساله را فراهم کرده و آن‌ها را به سمت هدف نهایی سواد حرکتی، یعنی توانایی تصمیم‌گیری هوشمندانه در محیط‌های حرکتی، سوق داده است.

یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها در پاسخ به سوال پنجم پژوهش نشان داد که بین دانش‌آموزان دختر و پسر مدارس ابتدایی در ابعاد «جسمانی»، «اجتماعی» و «شناختی» تفاوت معناداری وجود ندارد و سواد حرکتی آنان در این حیطه‌ها در سطح یکسانی قرار دارد؛ با این حال، در «بعد روان‌شناختی» تفاوت معناداری بین دو جنس مشاهده شد. در بررسی تطبیقی، عدم تفاوت در ابعاد کلی (به‌ویژه بعد شناختی) با نتایج پژوهش لانگمور و همکاران (۲۰۱۸) که نشان دادند امتیازات دانش سواد حرکتی با سن افزایش می‌یابد اما ارتباطی به جنسیت ندارد، همسو است. همچنین با بخشی از نتایج دوتل و همکاران (۲۰۱۷) که تأثیر معناداری از سن نسبی بر اعتبار کلی روش ارزیابی سواد حرکتی بین دختران و پسران مشاهده نکردند، مطابقت دارد. اما از سوی دیگر، این یافته با

نتایج پژوهش‌های ولدی و همکاران (۱۳۹۹) و محمدی و همکاران (۱۴۰۰) که تفاوت‌های جنسیتی را در سواد حرکتی گزارش کرده‌اند، ناهمسو می‌باشد. همچنین با نتایج دوتل و همکاران (۲۰۱۷) در بخشی که تبعیض قابل توجهی در مؤلفه‌های انگیزش و اعتماد به نفس (روان‌شناختی) در دختران مشاهده کردند، هم‌خوانی دارد که مؤید وجود تفاوت در بعد روان‌شناختی است. در تبیین چرایی تفاوت مشاهده شده در بعد روان‌شناختی، علی‌رغم یکسان بودن وضعیت در سایر ابعاد، می‌توان استدلال کرد که حیطه روان‌شناختی بر احساسات، نگرش‌ها و هیجان‌های فرد در خلال حرکت تمرکز دارد. بر اساس دیدگاه رادمهر و شهبازی (۱۳۹۹)، سواد بدنی شامل انگیزه، اعتماد به نفس و درک پاسخ‌های عاطفی مرتبط با حرکت است. اگرچه ممکن است سطح مهارت‌های جسمانی یا دانش شناختی دختران و پسران در این سنین به دلیل برنامه‌های آموزشی مشترک نزدیک به هم باشد، اما تفاوت‌های ذاتی و تربیتی در بروز هیجانات و نگرش‌ها باعث ایجاد تفاوت در بعد روان‌شناختی می‌شود. پسران معمولاً در یادگیری برخی مهارت‌های حرکتی پایه (مانند دویدن و پریدن) پیش‌دستی کرده یا تشویق محیطی بیشتری دریافت می‌کنند که این امر می‌تواند اعتماد به نفس حرکتی آنان را تحت تأثیر قرار دهد. در مقابل، دختران ممکن است پاسخ‌های عاطفی و هیجانی متفاوتی نسبت به فعالیت بدنی داشته باشند و یا عوامل انگیزشی درونی آن‌ها (که توسط فرانسیس و همکاران (۲۰۱۶) به عنوان جزء کلیدی سواد حرکتی ذکر شده) متفاوت از پسران عمل کند؛ بنابراین تفاوت در این بعد، ناشی از تفاوت در «تجربه درونی و عاطفی» حرکت است، نه لزوماً توانایی انجام آن.

این پژوهش همانند سایر تحقیقات علمی با محدودیت‌هایی مواجه بوده است که توجه به آن‌ها در تفسیر و تعمیم نتایج ضروری است. نخستین محدودیت، محدود بودن جامعه آماری به دانش‌آموزان شهر کامیاران است؛ تمرکز بر یک منطقه جغرافیایی یا مدارس خاص می‌تواند متأثر از تفاوت‌های فرهنگی، روش‌های آموزشی و شرایط اجتماعی ویژه آن باشد که این امر تعمیم‌پذیری یافته‌ها به سایر مناطق و جوامع دانش‌آموزی را دشوار می‌سازد و نیازمند احتیاط است. محدودیت دیگر، استفاده از ابزارهای «خودگزارشی» برای اندازه‌گیری ابعاد سواد حرکتی است. ماهیت ذهنی این ابزارها ممکن است دقت داده‌ها را تحت تأثیر قرار داده و نتایج را با سوگیری‌های ناخواسته ناشی از درک شخصی آزمودنی‌ها مواجه سازد.

به‌منظور ارتقای سواد حرکتی، پیشنهادهای کاربردی تفکیک‌شده‌ای برای ذی‌نفعان ارائه می‌گردد. برای دانش‌آموزان، ایجاد فضاهای تسهیل‌گر فعالیت بدنی و برگزاری چالش‌های رقابتی با پوشش تمام ابعاد (جسمانی، روانی، اجتماعی و شناختی) توصیه می‌شود. به معلمان پیشنهاد می‌گردد تا از طریق کارگاه‌های آموزشی با مفاهیم نوین

سواد حرکتی آشنا شده و با حمایت از ارزش‌های سلامت‌محور، اثربخشی برنامه‌های تربیت‌بدنی را افزایش دهند. از مدیران مدارس انتظار می‌رود با توجیه و حمایت مالی، زیرساخت‌های لازم (کلاس و میدان ورزشی) را توسعه داده و فرصت‌های متنوعی برای شکوفایی پتانسیل حرکتی کودکان فراهم آورند. در نهایت، به نظام آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود ضمن حمایت از پژوهش‌های تکمیلی در این حوزه، مفاهیم سواد حرکتی را به‌صورت ساختاریافته در برنامه‌های درسی کلان کشور ادغام نماید.

تشکر و قدردانی

مطالعه حاضر حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج می‌باشد. از تمام افرادی که در این تحقیق با ما همکاری کرده‌اند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

References

- Alesi, M., Costa, S., Bianco, A., & Pepi, A. (2021). A teacher-led motor programme to enhance pre-literacy and motor skills in kindergarten children. *European Journal of Developmental Psychology*, 18(3), 367-381.
- Battaglia, G., Alesi, M., Tabacchi, G., Palma, A., & Bellafiore, M. (2019). The development of motor and pre-literacy skills by a physical education program in preschool children: A non-randomized pilot trial. *Frontiers in Psychology*, 9, 2694.
- Dehghanzadeh Hamedan, H. (2022). *Investigating the level of physical literacy among high school students in Yazd*. Paper presented at the First National Conference on Applied Studies in the Promotion and Development of Sports Sciences, Shiraz, Iran. [in Persian].
- Dutil, C. (2017). *Influence of the relative age effect on children's scores obtained from the Canadian Assessment of Physical Literacy* (Unpublished master's thesis). University of Ottawa, Ottawa, Canada.
- Erwin, H. E., Beighle, A., Morgan, C. F., & Noland, M. P. (2011). Effect of a low-cost, teacher-directed classroom intervention on elementary students' physical activity. *Journal of School Health*, 81(8), 455-461.
- Francis, C. E., Longmuir, P. E., Boyer, C., Andersen, L. B., Barnes, J. D., Boiarskaia, E., ... & Tremblay, M. S. (2016). The Canadian Assessment of Physical Literacy: Development of a model of children's capacity for a healthy, active lifestyle through a Delphi process. *Journal of Physical Activity and Health*, 13(2), 214-222.
- Garousi, A. (2020). *Physical literacy in the field of physical education: Opportunities and challenges*. Paper presented at the Third National Conference on Achievements of Student Sports, Sanandaj, Iran. [in Persian].
- Gu, X., Chen, S., & Zhang, X. (2019). Physical literacy at the start line: Young children's motor competence, fitness, physical activity, and fitness knowledge. *Journal of Teaching in Physical Education*, 38(2), 146-154.
- Gunnell, K. E., Longmuir, P. E., Barnes, J. D., Belanger, K., & Tremblay, M. S. (2018). Refining the Canadian Assessment of Physical Literacy based on theory and factor analyses. *BMC Public Health*, 18(Suppl 2), 1044.
- Honari, H. (2021). *The effect of visual media functions on the development of physical literacy among high school students* (Unpublished master's thesis or doctoral dissertation). Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. [in Persian].
- Jabbari, A. (2021). Developing physical literacy (movement literacy) in children. *Peyvand Journal*. [in Persian].

- Jurbala, P. (2015). What is physical literacy, really? *Quest*, 67(4), 367-383.
- Keegan, R. J., Barnett, L. M., Dudley, D. A., Telford, R. D., Lubans, D. R., Bryant, A. S., ... & Vella, S. A. (2019). Defining physical literacy for application in Australia: A modified Delphi method. *Journal of Teaching in Physical Education*, 38(2), 105-118.
- Kriellaars, D. J., Cairney, J., Bortoleto, M. A., Kiez, T. K., Dudley, D., & Aubertin, P. (2019). The impact of circus arts instruction in physical education on the physical literacy of children in grades 4 and 5. *Journal of Teaching in Physical Education*, 38(2), 162-170.
- Liu, Y., & Chen, S. (2021). Physical literacy in children and adolescents: Definitions, assessments, and interventions. *European Physical Education Review*, 27(1), 96-112.
- Longmuir, P. E., Boyer, C., Lloyd, M., Yang, Y., Boiarskaia, E., Zhu, W., & Tremblay, M. S. (2015). The Canadian Assessment of Physical Literacy: Methods for children in grades 4 to 6 (8 to 12 years). *BMC Public Health*, 15(1), 767.
- Longmuir, P. E., Woodruff, S. J., Boyer, C., Lloyd, M., & Tremblay, M. S. (2018). Physical Literacy Knowledge Questionnaire: Feasibility, validity, and reliability for Canadian children aged 8 to 12 years. *BMC Public Health*, 18(Suppl 2), 1035.
- Lundvall, S. (2015). Physical literacy in the field of physical education: A challenge and a possibility. *Journal of Sport and Health Science*, 4(2), 113-118.
- Manzari Tavakoli, M. H., Shojaei, M., & Mollanorouzi, K. (2021). Comparison of the effect of indigenous local games and the Dynamic Yard plan on cognitive function, physical literacy, and academic achievement of children aged 8 to 12. *Motor Behavior and Sport Psychology*, 13(3), 335-353. [in Persian].
- Mirali, M., Bahram, A., & Ghadiri, F. (2019). Structuring the physical literacy model in 10-year-old girls in Ahvaz. *Sport Psychology Studies*, 28. [in Persian].
- Mohammadzadeh, M., Sheikh, M., Houminian, D., Bagherzadeh, F., & Kazemnejad, A. (2021). Presenting a conceptual model for physical literacy development in Iran: Applying grounded theory. *Research in Educational Sport*, 9(25), 195-220. [in Persian].
- Montoya, S. (2018, October). *Defining literacy*. Paper presented at the GAML Fifth Meeting, Hamburg, Germany.
- Özkür, F. (2020). Analyzing motor development and emergent literacy skills of preschool children. *International Education Studies*, 13(4), 99-108.
- Pashabadi, A. (2020). Physical literacy: A foundation for long-term athlete development. *Roshd Journal of Physical Education*, 7. [in Persian].

Radmehr, E., & Shahbazi, S. (2020). *Analysis of physical literacy and its position in advancing physical education goals*. Paper presented at the Third National Conference on Achievements of Student Sports, Sanandaj, Iran. [in Persian].

Saleh Tarigh, E., & Fakharian, A. (2020). The effect of physical literacy games on the academic achievement of children with learning disabilities. *Scientific Quarterly*, 3.

Siah Mansouri, B. (2020). Physical (bodily) literacy and its educational role. *Roshd Journal of Physical Education*, 7. [in Persian].

Sum, K. W. R., Wallhead, T., Ha, S. C., & Sit, C. H. (2018). Effects of physical education continuing professional development on teachers' physical literacy and self-efficacy and students' learning outcomes. *International Journal of Educational Research*, 88, 1-8.

Talbot, M. (2009). Physical literacy and the holy grail. *ICSSPE Bulletin*, 56.

Valadi, S., & Hamidi, M. (2020). Investigating the level of physical literacy of students aged 8 to 12. *Research in Educational Sport*, 8(2), 205–226. [in Persian].